

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/219084,Katarzyna-Malinowska-Jadwiga-Kosciuszko-Lekarka-z-obozowego-piekla.html>
27.02.2026, 14:05

Katarzyna Malinowska: Jadwiga Kościuszko. Lekarka z obozowego piekła

Kobieta, która w czasie II wojny światowej uratowała wiele istnień ludzkich przed tragiczną śmiercią. Za udzielanie nielegalnej pomocy lekarskiej została przeniesiona karnie do ambulatorium w Auschwitz-Birkenau. Tam poznała dr Irenę Białównę, która udzieliła jej pomocy, zaopiekowała się nią i zaznajomiła z innymi więźniarkami.

[Niemieckie obozy koncentracyjne](#) [Okupacja niemiecka](#) [Zbrodnie niemieckie](#)

16.05.2025

Janina Kościuszko urodziła się 17 maja 1897 r. w Chrzanowie. W 1924 r. uzyskała dyplom doktora wszech nauk lekarskich na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po ukończeniu studiów pracowała jako lekarka szkolna i nauczycielka higieny w prywatnym gimnazjum żeńskim Münnichowej.

W międzyczasie została żoną znanego sędziego krakowskiego Adama Kościuszki. W sierpniu 1927 r. urodziła syna Wojciecha, który poszedł w ślady matki i został dyplomowanym lekarzem.

Aresztowanie

Przed wybuchem II wojny światowej, razem z pielęgniarką Janiną Boguszową, prowadziła żłobek Państwowego Monopolu Spirytusowego. Pracę tę przerwało jej nagłe aresztowanie przez gestapo 22 lutego 1942 r. Zatrzymano ją w mieszkaniu chorej dr Ernestyny Michalikowej przy ul. Grodzkiej 52 w Krakowie, w którym Niemcy zorganizowali tzw. kocioł.

Razem z około 80 innymi aresztowanymi dr Kościuszko została przewieziona do siedziby gestapo przy ul. Pomorskiej. Tam została poddana brutalnemu przesłuchaniu, któremu towarzyszyły krzyki i bicie. Następnie przeniesiono ją do więzienia przy ul. Montelupich, a stamtąd do Zakładu Helclów, tzw. *Frauenkloster*. Przebywała w celi nr 39. Przez współsądzoną była postrzegana jako osoba pełna ciepła i spokoju, stwarzająca w celi miłą atmosferę. Zaznajamiała między sobą więźniarki i przydzielała każdej z nich zadania, tak by mimo trudnych warunków, w jakich się znalazły, podtrzymywać higienę i porządek miejsca, w którym przebywały.

Z celi więziennej wyciągnął ją dr Szczepan Kruczek – lekarz więzień. Kościuszkowa została jego zastępczynią w szpitalu więziennym, a gdy przeniesiono go do Radomia, przejęła jego obowiązki w *Frauenkloster* i ambulatorium przy ul. Montelupich.

Dzięki swojej pomysłowości starała się wykorzystywać różne sposoby, by jak najlepiej pomagać więźniom złagodzić ból i opatrywać ich rany powstałe w wyniku tortur i brutalnych przesłuchań. Uratowała m.in. mocno pobitą więźniarkę, odcinając z jej ran ropę za pomocą wygotowanej gumowej rurki od kuchenki gazowej. Mimo iż z zawodu była lekarzem pediatrą, niejednokrotnie musiała pełnić rolę położnej i odbierać porody. Dodatkowo jej pogoda ducha, uśmiech, dobroć i życzliwość pozytywnie wpływały na stan psychiczny więźniów.

[Czytaj artykuł Katarzyny Malinowskiej *Jadwiga Kościuszko. Lekarka z obozowego piekła* na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Nr. Ds. Spec. IX Ds. 7/47

44
(64)

Protokół przesłuchania świadka

Dnia 19 lutego 1947

Prokurator Specjalnego Sądu Karnego w Krakowie przy ulicy
Grodzkiej Nr. 52, w osobie Wiceprokuratora rej. Dr. Kordecki
z udziałem protokolanta opł. Nowaka
przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka _____

Po uprzedzeniu świadka o odpowiedzialności karnej za fałszywe
zeznania i o treści art. 107 k.p.k. - świadek zeznał co następuje :

Imię i nazwisko : Dr. Jerina Kociński

Wiek : 48

Imiona rodziców : August, Sabina

Miejsce zamieszkania : Kraków [REDACTED]

Zajęcie : lekarz

Wyznanie : rym. kat.

Karalność : nie

Stosunek do stron : obce

Od 6 III 1943 do 1 VII 1944 byłem w Oświęcimiu w Stabsgebäude,
gdzie poznatem Mendel. Mendel korzystał ze obsługiwań w
jego rodzinnej kucynie. Bita bez powodu więziarki.
Później jego pełnego nazwiska bity do kawiarni więziarki,
że to bity pełna ręce w kucynie, a gdy do pełnowartości
schronienia ręce, wtedy Mendel bity do kawiarni
przytem naci, a następnie stracił jego pełną o naci.
Sobremi Benaria, przytem Ocie [REDACTED] do kawiarni
za pełną paprosze, a następnie dokończył jego przytem

Zeznania złożone przez Janinę Kościuszkę - świadka podczas procesu sądowego byłych członków załogi KL Auschwitz-Birkenau - w dniu 19 lutego 1947 r. (z zasobu AIPN)